

Tilsynsmeldingen

En uke før besøket i Nordland hadde Statens helsetilsyn offentliggjort rapporten «Tannhelsetjenesten i Norge» der omfanget av tannhelsetjenesten for de prioriterte gruppene og bemanningssituasjonen i tannhelsetjenesten blir drøftet. Det kunne vært interessant å få fylkestannlegens og overtannlegens syn på denne rapporten, som blant annet konkluderer med at Nordland,

i likhet med de andre nordnorske fylkene, har et høyt kostnadsnivå og ligger lavest i landet når det gjelder antall personer under tilsyn per tannlege- og tannpleierårsverk. Det var imidlertid for tidlig; det kan kreve litt tid å studere tabeller og gå inn i Helsetilsynets fremstilling av situasjonen, så rapporten skal først behandles på neste overtannlegemøte.

For en utenforstående betrakter er

det imidlertid innlysende at det *må* være kostnadskrevenende å holde i gang et utall av klinikker i et langstrakt fylke, ansette og stadig trene opp ferske tannleger som reiser igjen etter kort tid, avholde distriktsmøter og etatsmøter og sende folk på kurs andre steder i landet for å nevne noe.

Tekst og foto: Reidun Stenvik

Tiåringer blir eksperter på tannpuss

Ved Mørkved tannklinikk utenfor Bodø holder de på tradisjonene. I år er det 17 år siden de første gang gjennomførte et tannpussekurs for 10-åringene. Dette gjentas årlig, etter stort sett samme opplegg. Evalueringen som det første året inkluderte registrering av VPI (Visible Plaque Index) før og etter, viste at renholdet var blitt forbedret. Senere har de forenklet kurset og evaluerer nå bare selve gjennomføringen. Mørkved og Alstad tannklinikk, som også avholder tannpussekurs, har DMFT-tall som er bedre enn gjennomsnittet for fylket.

Det begynte med et kurs i tannhelsepedagogikk som Lars Skjold Wilhelmsen fra Universitetet i Bergen holdt i alle distrikter i Nordland i 1987, forteller klinikkisjef Anne Grete Mensen ved Mørkved (tidligere Hunstad) tannklinikk. Hun og tannhelsesekretær Tove Støver har deltatt hele tiden, og et år senere kom tannpleier Aud Bøe med på laget. Begrunnelsen for valget var at de hadde mange pasienter i gruppe a) og at de fleste barn pusser tennene selv når de er i 10-årsalderen. De mente derfor

at det ville være nyttig med en systematisk opplæring av denne gruppen.

Teori, instruksjon og kontroll

Tre skoler tilhører klinikkens nedslagsfelt, og det er årlig 7–8 klasser som deltar. Kurset er ikke bare en teknisk instruksjon av barna, for her er opplæringen satt inn i en sammenheng. Først avtaler tannpleier tidspunkt med den enkelte lærer, så får lærerne tilsendt skriftlig informasjon vedlagt en brosjyre som skal distribueres til foreldrene.

Neste trinn er en tannhelsetime i hver klasse hvor tannpleier eller tannlege og en tannhelsesekretær deltar. Her får elevene vite hvorfor de kan få hull i tennene og tankjøttbetennelse, og de får en begrunnelse for at de bør pusse tennene to ganger daglig med fluortannkrem. Det legges vekt på systematikken i tannpussen og at alle tenner må pusses på alle sider. Undervisningen er lagt opp slik at elevene blir aktivisert, blant annet ved å studere billedmateriell og å tegne sine egne tenner.

Etter denne timen er de klare for instruksjonen, som enten foregår på skolen eller tannklinikken, etter skolens valg. Hele teamet er med og instruerer to og to elever om gangen, og en klasse gjøres unna på ca. en halvtime. – Da er det liv og røre her på klinikken, forteller Aud Bøe og sier at alle de ansatte er ivrige og engasjerte på tannpussedagen.

Samtidig får elevene med seg time-

Disse tiåringene, Edvard (f.v.), Martin, Veronika og Thea, har vært på tannpussekurs og har fått sertifikat som bekrefter at de kan få ansvar for tannpussen selv, men det anbefales at en voksen kontrollerer resultatet av og til i prøveperioden som er på to år.

kort med time for den ordinære undersøkelsen av tennene, som de prøver å få tilpasset ca. en uke etter instruksjonen. – Vi satser på å gi elevene mye skryt, og så deler vi ut «tannpussestifikat», forteller tannpleier Aud. Der står det at NN har gjennomgått tannpussekurs og kan få lov til å stå for tannpussen selv, men det står også en anbefaling om at en voksen kontrollerer resultatet av og til i prøveperioden som er på to år.

Positive ringvirkninger

– Vi har fra tid til annen vurdert å skrinlegge prosjektet, men det er så etterspurt av både lærere og foreldre at vi har valgt å fortsette, sier kliniksjeff Anne Grete og legger til at det heller ikke er særlig ressurskrevende, men har mange positive ringvirkninger. Både elever, foreldre og lærere får nyttig tannhelseinformasjon, og det har vist seg å være positivt for samarbeidet med skolene. Blant annet benytter de seg ofte av å tilkalle elever fra den nærmeste skolen når andre pasienter ikke møter til timen. Dette er etter hvert blitt et ganske stort problem, og da er det fint at lærerne er fleksible og aksepterer at en elev må forlate undervisningen på kort varsel.

Både tannpleier og kliniksjeff er også enige om at tannpussekurset er bra for tannhelseteamet på Mørkved. Det styrker teamfølelsen fordi alle deltar aktivt, det gir oppdatering i forebygging av tannsykdommer, og ikke minst er det nyttig at nye tannleger dras med i prosjektet. På klinikken, som er dimensjonert for tre tannleger, er det kliniksjeffen som representerer kontinuiteten. I de andre stillingene er det stor «turn over» som ellers i Nordland.

Tekst og foto: Reidun Stenvik

Tiltaksplan for bedre tannhelse i Øksnes

Tannhelsesekretær Mary Tollefsen har lang erfaring og får god kontakt med barna, her sammen med Julie.

I 1998 var tannhelsen urovekkende dårlig blant barna som tilhører Myre tannklinik i Vesterålen. Både femåringer og tolvåringer hadde stort behandlingsbehov og en tannhelse godt under gjennomsnittet for Nordland fylke. Tannlege Asbjørn Paulsen hadde fra før god kontakt med helsestasjonene, men skjønnte at nå måtte innsatsen intensiveres. Det ble utarbeidet en aksjonsplan med flere tiltak, og tannhelsen ble bedre i begge indikatorårskullene. Planen er nå oppgradert til tiltaksplan, og i januar hvert år skal distriktstannleger, skolelege, helsestasjonslege og helsesøstre møtes for å gjennomgå og eventuelt revidere planen.

Myre er kommunesenter i Øksnes kommune og ligger på nordvestsiden av Langøy i Vesterålen. Tannhelse-distriktet heter Lofoten og Vesterålen og ledes for tiden av Odd Roar Wetting, som ikke er tannlege, men siviløkonom og derfor kalles leder. Distriktstannlege Asbjørn Paulsen som har vært på klinikken på Myre siden 1980, har i en periode vært overtannlege, men ble lei av «mas» om økonomi og valgte å gå tilbake til klinisk stilling. Forsatt er han imidlertid faglig ansvarlig i distriktet, og han er svært opptatt av å samarbeide med andre yrkesgrupper for å bedre befolkningens tannhelse.